

Transportministeriet

Ministeren for ligestilling

Ligestillingsudvalget
Folketinget

1. juni 2022
2022-1075

Frederiksholms Kanal 27 F
1220 København K

Telefon 41 71 27 00

Ligestillingsudvalget har i brev af 25. marts 2022 stillet mig følgende spørgsmål 25 (B 72), som jeg hermed skal besvare. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Pernille Skipper (EL).

Spørgsmål nr. 25:

”Vil ministeren redegøre for reglerne vedrørende kommercielt surrogati i de øvrige nordiske lande, herunder hvilken beskyttelse der er mod økonomisk udnyttelse af den fødende, regler for barnets rettigheder, hvis de ikkefødende forældre fortryder, ved fødselsskader psykisk og fysisk samt barnets ret til at søge tilbage og kende eget ophav?”

Svar:

Som det fremgår af det foreløbige svar af 30. marts 2022 har Social- og Ældreministeriet oplyst, at det er nødvendigt at indhente bidrag fra de nordiske lande til brug for besvarelsen af spørgsmålet.

Social- og Ældreministeriet har indhentet nedenstående bidrag om de nordiske landes regulering af surrogataftaler:

”Svensk ret

Det svenske Justitiedepartementet har oplyst følgende:

”Sundhedslovgivningen i Sverige giver ikke mulighed for at gennemføre surrogataftaler med sundhedsvæsenets hjælp. Efter svensk ret er det ikke forbudt at indgå surrogataftaler, men aftalerne er ikke bindende og har således ikke retsvirkninger. Det er ikke forbudt at annoncere efter surrogatmødre eller på anden måde formidle kontakt mellem barnløse og surrogatmødre.

Efter svensk ret anses den kvinde, der føder barnet, for barnets retlige mor, mens faderskabet til barnet kan fastslås efter de almindelige regler om faderskab.

Efter svensk adoptionslovgivning gælder et betalingsforbud, hvilket betyder, at en adoption ikke må meddeles, hvis nogen har givet eller lovet betaling eller aftalt betaling til barnets underhold. Det har været diskuteret, om forbuddet mod betaling ville udgøre en hindring for adoption ved surrogataftaler. En statslig undersøgelse fra 2016 undersøgte disse sager. Da der ikke efter svensk lovgivning kræves samtykke fra surrogatmoren for, at den, der er gift med faderen, kan adoptere barnet, ville det ifølge undersøgelsen i den situation ofte være vanskeligt at påstå, at der er sket betaling for adoptionen. Ifølge undersøgelsen kunne betalingen til surrogatmoren derfor ikke anses for at være betaling for en adoption, der senere gennemføres i Sverige. Der er dog både eksempler på svenske domme, hvor forbuddet mod betaling har været og ikke har været en hindring for adoption ved surrogataftaler. Det har ikke været prøvet af Højesteret i Sverige.

Hvis en tiltænkt forælder er gift eller samboende med barnets retlige far, kan der søges om stedbarnsadoption, også selvom surrogatmoren har modtaget vederlag. Der er ikke gennem regler eller praksis opstillet begrænsninger vedrørende vederlagets størrelse. Stedbarnsadoption kan søges umiddelbart efter, at faderskabet er fastslået. Som det fremgår er der dog også eksempler på, at betalingsforbuddet har været en hindring for adoption ved surrogataftaler.

De gældende svenske regler giver således mulighed for, at det retlige forældreskab til et barn, der er resultatet af en surrogataftale, kan fastsættes i forlængelse af barnets fødsel ved en stedbarnsadoption i overensstemmelse med de tiltænkte forældres og surrogatmorens intentioner.

Afgørelsen om stedbarnsadoption træffes efter de almindelige regler om adoption, hvorefter der altid skal foretages en konkret vurdering, og barnets bedste altid er afgørende. Der gælder i den forbindelse ikke særlige krav eller begrænsninger i forhold til den surrogataftale, som barnet er kommet til verden på baggrund af. Det tillægges således ikke betydning, om aftalen indeholder punkter fx om barnets rettigheder, herunder muligheden for at søge tilbage til sit ophav, om de ikkefødende forældres mulighed for at fortryde og om betydningen af at barnet ved fødslen er fysisk eller mentalt skadet. Endvidere tillægges det

ikke betydning, om der forud for surrogataftalens indgåelse er stillet særlige krav til surrogatmorens økonomiske og sociale situation, eller om aftalen indeholder punkter om beskyttelsen af surrogatmoren. Disse forhold vil dog efter omstændighederne kunne påvirke udfaldet af vurderingen af, om adoption kan meddeles. Disse spørgsmål er dog ikke prøvet af Højesteret i Sverige.

Ved en afgørelse om stedbarnsadoption foretages der således en vurdering af, om adoptionen vil være bedst for barnet. I den forbindelse vurderes det, om barnet lever i en stabil familierelation med den tiltænkte forælder, og om barnet har behov for trygge retlige rammer til den tiltænkte forælder. Hvis der er tale om et lille barn, og der derfor ikke har været et langt samliv mellem barnet og den tiltænkte forælder, vurderes det, om den tiltænkte forælder har et reelt ønske om at opfostre barnet, og om barnet har behov for, at den tiltænkte forælder også er retlig forælder.”

Norsk ret

Det norske Barne- og familiedepartementet har oplyst følgende:

”Surrogatmoderskab er ikke tilladt i Norge, og der er ingen særlige regler for etablering eller overførsel af forældreskab i tilfælde af en surrogataftale. Det betyder, at de almindelige regler for faderskab og moderskab gælder. Selvom surrogataftaler ikke er tilladt i Norge, er det ikke forbudt at indgå aftaler om surrogatmoderskab. Aftalerne er dog ikke bindende, og har ingen retsvirkninger. Bioteknologiloven (lov om human medicinsk anvendelse af bioteknologi mv.) giver ikke mulighed for at tilbyde assisteret befrugtning (insemination eller prøverørsbefrugtning) ved surrogatmoderskab.

Et befrugtet æg kan kun indsættes i livmoderen på den kvinde, der skal være barnets mor, jf. § 2-15, 1. led. Der er også betingelser for, hvornår man kan udføre insemination, og forudsætningen er, at det er kvinden, der modtager assisteret befrugtning, der skal være barnets mor. Den, der overtræder loven eller regler udstedt i medfør af loven, kan straffes med bøder eller fængsel indtil 3 måneder. Det samme gælder den, der medvirker til en sådan overtrædelse. Strafansvar gælder dog ikke for private, der ansøger om eller benytter tilbud, der er i strid med loven, herunder surrogatmoderskab. Privatpersoner, der i Norge formidler eller tilbyder ydelser til andre, som ikke er tilladt efter loven, kan dog efter omstændighederne være omfattet af straffe-

bestemmelsen, herunder ansvar for medvirken. Det samme gælder virksomheder, foreninger eller organisationer, der medvirker til overtrædelse af loven, typisk gennem formidlingsvirksomhed.

I perioden fra 8. marts 2013 til 31. december 2015 gjaldt en midlertidig lov om surrogatmoderskab i Norge (lov af 8. marts 2013 nr. 9 om overførsel af forældreskab for børn i Norge født af surrogatmor i udlandet mv.). Efter den midlertidige lov kunne ægtefællen, samleveren eller den registrerede partner til barnets far ansøge om at få forældremyndigheden overført til sig selv fra surrogatmoren. En forudsætning for en sådan overdragelse var, at både barnets far og ansøger var part i surrogataftalen, og at surrogatmoderen gav samtykke til overdragelsen, hvis hun havde del i forældremyndigheden. Formålet med den midlertidige lov var at gøre det lettere for børn at have en juridisk tilknytning til begge sine omsorgspersoner. Siden loven blev ophævet i 2015, er der ikke stillet forslag for Stortinget om lovgivning om surrogatmoderskab.

Efter norsk ret anses den kvinde, der føder barnet, som barnets retlige mor, mens faderskabet til barnet kan fastslås efter de almindelige regler om faderskab.

Hvis en tiltænkt forælder er gift eller samlevende med barnets retlige far, kan der søges om stedbarnsadoption, selvom surrogatmoderen har modtaget vederlag. Der er ikke gennem regler eller praksis opstillet begrænsninger vedrørende vederlagets størrelse.

Afgørelsen om stedbarnsadoption træffes efter de almindelige regler om adoption. Udgangspunktet for stedbarnsadoption er, at den, der søger om at adoptere ægtefællens barn, skal have opfostret barnet i mindst 5 år og ønske at opfostre barnet yderligere. Når særlige grunde taler herfor, kan der gøres undtagelse til kravet om længden af opfostring. Undtagelse fra kravet om længden af opfostring er relevant, hvis barnet har behov for to retlige forældre. Vurderingen må her tage udgangspunkt i barnets bedste. Ved vurderingen er barnets holdning central, men også forældrenes synspunkter vægtes. Barnets tilknytning til ansøgeren, barnets kontakt med den forælder, det søges adopteret fra, eventuelle konflikter mellem de oprindelige forældre og varigheden af forholdet mellem ansøgeren og barnets forælder, behov for juridisk tilknytning til ansøgeren, familietilknytningen, som vil bortfalde ved eventuel adoption, hensynet til even-

tuelle søskende, som ansøgeren samtidig skal adoptere, er relevante forhold. I praksis lægges der stor vægt på, om barnet er blevet til ved surrogatmoderskab. Dette skyldes, at det udtrykkeligt fremgår af lovforarbejderne, at brugen af surrogatmoderskab kan indikere, at der skal gøres undtagelse fra kravet om mindst 5 års opfostring. De her nævnte forhold har derfor mindre vægt i sager om stedbarnsadoption ved surrogatmoderskab end i almindelige sager om stedbarnsadoption.

Med hensyn til selve surrogataftalen gennemgår man denne for at sikre, at der ikke er noget, der tyder på, at surrogatmoderen har handlet under tvang. Det kontrolleres også, om ansøgeren er aftalepart, da det er vigtigt, om barnet er planlagt i fællesskab. Aftalen skal indsendes i original eller bekræftet kopi.”

Finsk ret

Det finske Justitsministerium har oplyst følgende:

”Den finske lovgivning om assisteret fertilitetsbehandling giver ikke mulighed for at gennemføre surrogataftaler med fertilitetsklinikkers hjælp. Efter finsk ret er det forbudt at tilbyde fertilitetsbehandling med henblik på at muliggøre surrogataftaler. Der gælder ikke et særskilt forbud mod at annoncere efter surrogatmødre eller på anden måde formidle kontakt mellem barnløse og surrogatmødre.

Efter finsk ret anses den kvinde, der føder barnet, som barnets juridiske mor, mens faderskabet til barnet fastlægges efter de almindelige regler om faderskab.

Det følger af den finske lov om moderskab, at en udenlandsk afgørelse, der fastslår en person som mor til et barn i stedet for den fødende kvinde, kun anerkendes i Finland, hvis afgørelsen er truffet i den stat, hvor kvinden, der anses for at være mor har sit sædvanlige opholdssted på tidspunktet for barnets fødsel. Hun skal desuden have opholdt sig samme sted uden afbrydelse i mindst et år før barnets fødsel. En sådan afgørelse anerkendes også i Finland, hvis afgørelsen anerkendes i den stat, hvor kvinden, der anses for barnets mor, har sit sædvanlige opholdssted i den stat på tidspunktet for barnets fødsel, og hvor hun har haft ophold uden afbrydelse i mindst et år før barnets fødsel.

Formålet hermed er, at den tiltænkte forælder har haft tilstrækkelig tilknytning til den stat, hvor afgørelsen er truffet, og på

denne måde forhindres omgåelse af det finske forbud mod surrogatmoderskab.

I nogle tilfælde vil denne retstilstand kunne medføre, at et etableret forhold mellem en tiltænkt mor og et barn ikke kan anerkendes, selvom det ville være til barnets bedste. Forholdet vil i stedet kunne fastslås ved en adoption.

Efter finsk adoptionslovgivning gælder et betalingsforbud, hvilket betyder, at en adoption ikke må meddeles, hvis nogen har givet eller lovet betaling for adoptionen.

Der er dog nogle få domme fra finske distriktsdomstole, hvor en stedbarnsadoption er blevet tilladt (når en tiltænkt forælder er gift med barnets retlige far), selvom det har været kendt, at barnet er blevet født på grundlag af en international surrogataftale, hvor surrogatmoren har modtaget betaling. Disse domstole har begrundet afgørelserne med hensynet til barnets bedste. Hver sag er blevet bedømt konkret og individuelt. Der er ingen præcedens for denne praksis ved Højesteret i Finland.”

Islandsk ret

Det islandske Justitsministerium har oplyst følgende:

”I Island er surrogasi defineret i lov om kunstig befrugtning og brug af menneskelige kønsceller og embryoer til stamcelleforskning nr. 55/1996, som en kunstig befrugtning udført på en kvinde, der har til hensigt at bære et barn for en anden kvinde, og som før graviditeten har accepteret at give afkald på barnet umiddelbart efter fødslen. Lovgivningen hører under Sundhedsministeriet i Island. Af lovens § 5 fremgår det, at surrogatmoderskab ikke er tilladt. En surrogataftale, som er indgået i Island om surrogatmoderskab, vil formodentlig blive betragtet som ugyldig, og det vil derfor ikke være muligt at støtte ret på dens indhold. En surrogataftale kan derfor ikke tilsidesætte de grundlæggende principper, der gælder om moderskab og faderskab og retsvirkningerne, der følger heraf. En kvinde, der føder et barn, kan derimod med faderens samtykke bortadoptere sit barn eller overlade forældremyndigheden til en anden. I begge tilfælde skal myndighederne dog sikre, at det vil være til barnets bedste. Der gives således ikke adoptionstilladelse, medmindre det efter en undersøgelse foretaget af det relevante børnebeskyttelsesudvalg af spørgsmålet om det kommende adoptivbarn og dem, der anmoder om adoption, godtgøres, at adoption er til

barnets bedste. En aftale om overdragelse af forældremyndigheden til tredjemand træder i kraft ved bekræftelse fra distriktskommissæren efter at have modtaget indstilling fra børneværnsudvalget.

Der er ikke nylige lovændringer i Island vedrørende surrogatmoderskab. I oktober 2015 blev et lovforslag, der havde til formål at tillade surrogataftaler til altruistiske formål, forelagt det islandske parlament af sundhedsministeren. Lovforslaget blev førstebehandlet og henvist til udvalgsbehandling, hvor der ikke blev afgivet udtalelse om lovforslaget, som derfor ikke blev andenbehandlet. Lovforslaget er ikke blevet forelagt parlamentet igen.

I Island har der været tilfælde, hvor børn er født i udlandet af surrogatmødre og bragt til Island. Disse situationer er blevet behandlet fra sag til sag. Hvis det fastslås, at den islandske ægtemand faktisk er den biologiske far til et barn, er det muligt at anerkende faderskabet, men hvis surrogatmoderen er gift, betragtes hendes mand som faderen. Surrogatmoderen anses altid for at være mor til barnet, og derfor er den eneste mulighed for den islandske hustru (kvinde) at adoptere barnet.”

Med venlig hilsen

Trine Bramsen